

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Publii Terentii Comoediae sex

Terentius Afer, Publius

Francofordiae ad Oderam, 1606

Des Erasmvs roderod. [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-139622](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-139622)

DES. ERASMVVS RODEROD.
DE METRIS COMICIS.

Omici latini multam libertatem sibi vsurparunt in versibus, sed nemo largius Terentio, adeo, vt apud priuos quoq; fuerint, qui iudicaret, in huius fabulis nullam esse carminum legem. Sed hos falli manifestum est. Rursus fuerunt, qui non negarunt ab hoc seruari metrorum leges: sed ob immodicam libertatem, non esse operæ precium; torqueri doctos carminum dimensione, quod & res sit immensi laboris: nec ita multum adferat frugis. At ego ab vtroq; genere dissentio: nam vt manifestius est, quam vt egeat probatione, Terentij Comedias versibus constare, ita qui negligendam putarunt metrorum rationem, frequenter Poetæ sermonem corruperunt, dum aliam vocem pro alia subiiciunt: quod nimium sæpe vsu venit scribis in autoribus solutæ dictionis, dum addunt atq; adimunt, dum verborum inuertunt ordinem. Non nihil etiam hic precarunt eruditi, qui dum carminum genera distinguunt ac demerentur parum attenti, interiecerunt verba quædam, vt explerent versus hiatum, aut resecterunt, quod videbatur superesse. Videtur autem studio factum à Terentio, vt dissimulato carmine, quam proximè accederet ad orationem solutam. Quod idem affectasse videtur Horatius

tus in sermonibus & epistolis. Hinc tanta in demetiendo difficultas, vt existimem, ipsum Donatum, aut Cotnutum, aut Asperum, si viderent, in locis aliquot vel hæstros, vel inter se dissensuros. Proinde, nos quatriduanam opellam sumpsimus, vt adolescentulis aliquam huius difficultatis partem adimeremus, non quidem in omnes fabulas, sed in vnam perpetuò & in cæteris carptim, quocumque filo adiuti, sese facilius è cæteris explerent Labyrinthis.

Constat autem huius fabulæ his ferme metrorum generibus.

Iambico trimetro, qui & senarij dicuntur, à numero pedum.

Iambico tetrametro, qui ab alijs quadrati, ab alijs octonarij dicuntur. Monometrum ac dimetrum rarò interijcitur. In hoc genere quouis loco pro iambò ponit tribachum, spondæum, dactylum, anapestum: modo totius carminis penultima syllaba sit breuis. Siquidem in hoc versu: Nullum iam est dictum quod non dictum sit prius: omnes spondæi sunt, excepto vltimo. Cuius generis & alios aliquot reperias,

Eandem libertatem sumit in trochaicis, tetrametris, catalecticis, satis habens, si totius carminis penultima sit breuis. Illud tamen vbiq; cauetur, ne vel trochæus ingrediatur iambicum carmen, vel iambus trochæum.

B z Iam-

Iambicum tetrametrum interdum in fine fraudatur vna syllaba, producta penultima, quoties iambico dimetro acatalectico accinitur dimeter catalecticus, Veluti si: Iam lucis orto sydere: accinas, Cultor Dei memento.

Quamquam in hoc quoque genere vsurpauimus, quum communis de qua dictum est, comicorum libertas, tum illa peculiaris, quod prope penultima longa ponit interdum duas breues. Exemplum est in actus 4. scena 2. Iam vbi vbi erit, luuentum tibi curabo, & mecum adductum. Hic penultima producta est. lbidem: Orare iussit. si se ames hera, iam vt ad se venias. Item: Hanc expetiui, contigit, conueniunt motes, valeant. In his pro penultima longa ponuntur duæ breues. Hos versus etiam Scanzontes appellant. Est Scanzontis genus diminutum, quod dimetro iambico accinit duos trocheos: veluti in actus 3. scena 2.

Adhuc Archyllis, quæ adfolent.

Hic dimeter est: quæque oportet. Duo sunt trochei. Contra in alijs additur pes legitimo numero, interim prior carminis pars est trochaica, posterior iambica, & contra.

Admischentur interdum & Cretici, siue amphimacti, qui pes mediam habet breuem inter extimas longas, sic vt singuli versus habeant quaternos aut ternos creticos, nisi quod hic quoque vsurpatur libertas Comica, sicut in cæteris. Exemplum est in 4. Actus, Scena 1. Vt malis gaudeant, atque ex incommotis.

Quæ

Quatuor cretici
deus ibidem
oratio est res
biton, prius ca
num ordine. E
res cogit de
densissima ora
cipiat Synalce
constat. Quatu
metros trochei

Iambici

quam penitimi
Efferat, imus
quam contra
do ad pedisse
ficiam crebre
derat, forte v

In tetramet

durior est dim

at dictionem,

aut si accedit

rumor est ama

Prior dimeter

dam, & excip

Qui postquam

libet destr

Tuhat & i

tum quod inte

eum trochaici

trau monon

lecha cum ca

Quatuor cretici sunt, nisi q; tertius est spon-
dæus lbidem: Tum impudentissima eorum
oratio est tres habet creticos. Quanquam ar-
bitror, prius carmen vitiatum, mutato dictio-
num ordine. Etenim si sic legas: Et tamen
res cogit denegare; ibi tum eorum impu-
dentissima oratio est Vt posterior versus ex-
cipiat Synalcephen prioris, carmen probè
constat. Quidam tamen malunt hinc esse tri-
metros trochaicos catalecticos.

Iambici trimetri facilior est dimensio,
quum pentimimeris finit dictionem, velut
Effertur, imus. Et: sic cogitabam. Difficilior,
quum contra. Vt: Honesta ac liberali: acce-
do ad pedissequas. In pe cæsura est. Idem ef-
ficiunt crebræ synalcephæ. Vt ibi, Quæ ibi a-
derant, fortè vnam aspicio adolescentulam.

In tetrametris, item iambicis ac trochaicis
durior est dimensio, si prior dimeter non fini-
at dictionem, præsertim si non fit iambicus,
aut si accedit synalcephe, vt. Meum gnatum
rumor est amare, id populus curat scilicet.
Prior dimeter finitur in ma, syllabam produ-
ctam, & excipitur à synalcephe re, id Rursus:
Qui postq; audierat, non datum iri, &c. Prior
dimeter desinit in i, admixta synalcephe.

Turbat & illud lectorem minus exercita-
tum quod interdum repentè miscet iambica-
rum trochaicis. Trimetra interdum & dime-
tra aut monometra cum tetrametris, acata-
lectica cum catalecticis, Cretica cum iambi-

is ac trochaicis, quod locis aliquot annotauimus in margine. Ea mixtura maximè fit, ubi res sunt turbulentiores. Fit interdum, vt scena prior desinat in hemistichium, & ab huius clausula incipiat scena proxima. Velut in Andriæ actus tertij, scena tertia.

Sed eccum video ipsum foras exire.

Dimeter est plenus cum sesquipedè. Perficitur initio scenæ sequentis: ab te ibam, quid nam est: vt sit Icazon tetrameter catalecticus. Nonnunquam dictio quæ pertinet ad sensum versus sequentis, per elisionem annectitur fini præcedentis, vt in prologo Eunuchi:

Qui benè vertendo, & eas describendo malè,
Ex Græcis bonis, &c.

Durius est, quum dissecta dictione, prior syllaba finit versum, reliquæ incipiunt sequentem, vt in Eunuchi actus tertij, scena prima: Continuo si quando illa dicit, Phædriam in-tromittamus comestatum, tu Pamphilam.

Elisiones item & synareses, præsertim minus vsitatæ apud recentiores, faciunt, vt lector imperitus frequenter hæreat in carmine. Eliditur autem in Comicis versibus u consonans, vt in prima scena: Sine inuidia, laudem inuenias, & amicos pares. Rursus ibidem: Liberius viuendi fuit potestas, Nam antea, &c. Item in scena tertia: Enimvero Daue, nihil loci est segnitia: Carmen enim incipit ab anapesto.

Et

Et ante in scena prima.

Enimvero spectatum satis.

Eliditur & is, tum in fine, tum in media dictione. In fine, vt in scena prima: Sed quid opus est verbis: sed quid opus, elisa simul & vocali e. Idem fit in satis:

Nec satis digna, cui committas, &c.

Rursus in prologo Andriæ fit in medio dictionis. Id isti vituperant. Alijsq; locis compluribus, quorum aliquot in margine annotauimus.

Interdum eliditur, vt in prima scena Andriæ: Pro vxore habere hanc peregrinam.

Ego illud sedulo.

Vt grinam ego il faciant dactylum. Hanc libertatem frequenter vsurpat Homerus, dum s elidit in οδυσσεύς, & I in ἀχιλλεύς.

Sepenumero contrahuntur vocales, velut in his: Fuit, Deos, dies, meus, suus, scias, nihil, mihi, vt sint monosyllaba, Similiter: Ei, eis, huius, cuius, monosyllaba ponuntur subinde eorum, meorum, dissyllaba, Liberius viuendi fuit potestas. Di fuit, facit spondaum.

Scias posse habere iam ipsum suæ, &c.

Scias possi. spondeus est, & suæ vnica syllaba est Meum gnatum rumor est amare.

Meum gna. spondeus est. Item, Antehac dissyllabum est. Nam quod ante hac fecit.

Frequenter eliditur d in quid & sed, pro vocali: & sicut in periculum elidimus u, idem hic facit in paululum & annulum, Quin &

